

„Projekt Spolužáci se zformoval v rámci literárního semináře na Gymnáziu Plzeň, Mikulášské náměstí, který vede Mgr. Monika Stehlíková. Cílem bylo zjistit co nejvíce o životech bývalých studentů školy (tehdy II. československé státní reálky), označených dle norimberských zákonů jako „Židé“, vyloučených ze studia a dále perzekvovaných. První skupina, která na projektu začala pracovat v roce 2002, získala jména tří takových dětí, které zahynuly v táborech na Východě. My, studenti z následujícího ročníku, jsme pak objevili podle školních výročních zpráv dalších devět, z nichž se konce války dožilo sedm.“

Pátrání po dvanácti různorodých osudech trvalo dva roky, zahrnovalo především bádání v archivech a zpovídání spolužáků a příbuzných postižených studentů. Spojili jsme se také s některými z přeživších, pokud to okolnosti dovolily. V polovině roku 2004 jsme na chodbě gymnázia vyvěsili pamětní desku, která připomíná osudy zahynulých studentů. Projekt pokračoval do podzimu 2005, kdy byly jeho výsledky shrnuty ve stejnomenné publikaci.“

Na Spolužáky navázal v roce 2007 projekt Pokoj 127 zabývající se podrobněji osudy Egona Löbnera a jeho přátele. Studenti v něm zmapovali osudy jedenácti chlapců, kteří strávili s Egonem nějaký čas na společné světnici v terezínském ghettu. Některí zahynuli ve vyhlazovacích táborech, jiní museli zanedlouho čelit dalším represím, tentokrát ze strany komunistického režimu.

Řešitelé tohoto projektu založili občanské sdružení HUMR, které se věnuje vzdělávání o lidských právech se zvláštním zřetelem na holocaust. V současnosti (2008) připravují internetový portál, který bude odkazovat na plzeňské oběti holocaustu. Součástí portálu bude metodika práce s archivními materiály.

Autoři projektu:

Ilona Dvořáková
Kristýna Homolová
Jan Jáchim
Aleš Turnovec

Pedagogické vedení:

Mgr. Monika Stehlíková

SPOLUŽÁCI

Gymnázium na Mikulášském náměstí v Plzni,
Mikulášské náměstí 23, 326 00 Plzeň

Některí ze židovských studentů navštěvovali na reálce stejnou třídu. Nejdéle z nich na škole studovala Charlotte Epsteinová, která byla jakožto „poloviční Židovka“ vyloučena až v r. 1943. Další dva studenti, Charlottin bratr Arnošt a Mirko Lauterstein, pocházeli rovněž ze smíšeného manželství. Jakožto potomci mužského pohlaví byli internováni v pracovních lágrech s relativně příznivějšími podmínkami. Většina ze zbylých studentů byla deportována

Budova dnešního gymnázia ve třicátých letech minulého století.

v lednu 1942 v jednom ze tří plzeňských transportů do Terezína. Egon Löbner, Hanuš Deiml a Hanuš Löw byli na konci války osvobozeni v Polsku a Německu, Hana Fantová, Emil Ehrlich a Jiří Stein zemřeli ve vyhlazovacích táborech (Izbica, Osvětim, Raasika). Další oběť holocaustu byl pravděpodobně Jiří Schanzer, který se účastnil partyzánského odboje, byl dopaden na madarských hranicích a odvezen do koncentračního tábora v Buchenwaldu. Hana Porgesová, jak se nám později podařilo zjistit, studovala na reálce pouze v primě (r. 1934). V r. 1942 zahynula s celou rodinou v neznámém transportu mifícím pravděpodobně do Sobiboru. Poslední studentkou je Eva Brummelová, které se podařilo zachránit díky

transportu Nicholase Wintona. Její rodina, stejně jako drtivá většina příbuzných všech dvacáti studentů, zahynula.

Otázky:

- Co jsou školní výroční zprávy a jaké informace z nich můžete získat?
- Jakým způsobem mohli studenti ze školních výročních zpráv zjistit, že se jedná o židovské studenty?
- Co je Zahrada vzpomínek?

PLZEŇ

Židé v Plzni

Nejstarší zmínka o židovském osídlení Plzně pochází z roku 1338. V 15. století existovala v Plzni židovská obec se synagogou, ale v roce 1504 získalo město právo Židy vypovědět a do poloviny 16. století v Plzni židovská obec zanikla a Židé měli zakázáno ve městě i jen přenocovat. Až v roce 1790 si v Plzni směl koupit dům první židovský obchodník. V roce 1850 zde existovala modlitebna a sídlil tu rabín, v roce 1870 tvořili Židé 5 % obyvatel Plzně (1207 osob). Od roku 1918 sídlili v Plzni dva rabíni, jeden kázel česky, druhý německy. Roku 1930 tvořili Židé 2 % obyvatel Plzně (2773 osob). Po okupaci je postihla, tak jako všechny židovské obyvatele Německé říše, perzekuce na základě norimberských zákonů. V deseti dnech mezi 17. a 26. lednem 1942 odjely do Terezína tři transporty s 2605 Židy z Plzně a okolí. Do konce války jich zahynulo 2092. Tyto transporty byly mezi prvními, které do Terezína směřovaly. Konce války se dožilo pouze 204 plzeňských Židů.

Po válce byla židovská obec obnovena. Až do roku 1988, kdy byla vybudována současná modlitebna, využívala modlitebnu ve Velké synagoze. Ve Velké synagoze je dnes expozice věnovaná židovské historii a kultuře, sál je využíván pro koncerty a jiné kulturní události.

Pamětní deska studentům školy, kteří se stali oběťmi holocaustu.

Zahrada vzpomínek – památník obětem holocaustu z Plzeňska

Rok 2002 byl v Plzni vyhlášen Rokem vzpomínek na oběti holocaustu. Ve dnech 16.–19. dubna proběhla ve Staré synagoze akce „Napiš jedno jméno“. Dobrovolníci z řad plzeňské veřejnosti, zejména studenti středních škol, přicházeli do synagogy a zapisovali jména plzeňských obětí holocaustu na oblázky. Každý dobrovolník napsal jedno jméno s datem narození na jeden oblázek. Oblázky pak byly ukládány na plochu torza sousední bývalé pomocné synagogy, tzv. Židovské školy. Postupně tak byl vytvořen pietní památník, na jehož vzniku se podílel téměř stejný počet tvůrců, jaký byl počet zapsaných jmen obětí. Autorem nápadu a hlavním realizátorem byl Radovan Kodera z Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Plzni.

Hana Fantová
18. 12. 1923 Plzeň/Jablonec nad Nisou – neznámo

Pocházela ze středních poměrů, maminka vlastnila obchod s prádlem v Pražské ulici, tatínek pracoval jako obchodní příručí. Dne 1. září 1934 nastoupila nejprve na I. a o rok později na II. československou státní reálku v Plzni, kde studovala až do pololetí školního roku 1938/39. „Patřila mezi nejbystřejší studenty, chodila slušně oblékaná, byla taková, řekl bych, průsvitná nebo co,“ vypráví spolužák Karel (pan Kabát z Řenče), „a v sobotu docházela místo do školy do synagogy.“ Hanka sedávala v lavici s Jarmilou Lodlovou, která vzpomíná: „Měla typický židovský vlasy, černý

a kudrnatý. Nikam nesměla, jen v zimě asi chodila bruslit. Byla veselá, společenská. Hodný děvče to bylo. Chodila jsem s ní s tou hvězdou a jezdily jsme na kole na rybník Židovák. Já jsem byla taková, že jsem si myslela, že se mi nemůže nic stát. Nikdo nás nikdy nekontroloval. Pan Fanta mi říkal: nesmíš se s námi stýkat. Ale já jsem toho nedbala.“ Dne 31. ledna 1939 „žákyně rádně ohláslila, že z ústavu vystupuje“, podepsal Jaroslav Deveter, třídní profesor.

Po odchodu ze školy se Hanka učila švadlenou, aby mohla pomáhat maminec s opravováním oděvů. Rodina zchudla, nesměla vlastnit obchod, nesměla téměř nic: „Všechno jim sebrali, když jsem je znala, tak už měli jenom malý krámek v Poděbradově ulici. Opravovali košile. Nesměli být nikde zaměstnaní, neměli z čeho žít. To byla katastrofa,“ pokračuje paní Jarmila, „v jednom bytě bydlely třeba tři rodiny.“

I přes rozličné zákazy navštěvovala Hanka podle všeho taneční školu v Besedě, kde je zachycena na společné fotografii na schodech při vstupu do sálu. Paní Jarmila si navíc pamatuje, jak po tanečnicích u Fantů často přespávala, když nestihla spoj do Tymákovy. „A šila mi šaty na maturitu. Někdy se taky šilo do večera, i v sobotu,“ dodává.

Na počátku roku 1942 se už tak neúnosná situace dále vyhrocovala: „Otce zavřeli předem, ještě než je transportovali, a zmlátili ho. Šla jsem je navštívit, to bydleli pod divadlem, jak je ted Dům techniky. Ten pan Fanta přišel, byl u výsluchu na gestapu. Poslal všechny ven a řekl mi, že oni už se nikdy nevrátí, že ho tam tak stloukl a tak se k němu zachovali, že už ví, že to nepřežijou. Ale abych to prý neříkala, aby měli alespoň nějakou naději. A potom – druhý nebo třetí den už museli odjet. Nic jsme nemohli dělat, nijak pomoci.“ Fantovi byli odsunuti do Terezína a posléze do Izbici. Z informací, které přináší kapitola z Terezínských studií a dokumentů 2003 (Robert Kuwałek), kde se mluví o „vyprazdňování“ tohoto ghetta v souvislosti s neustálým přísunem Židů z Terezína, lze vyvodit, že rodina zde mohla přebývat nejméně měsíc do druhé vyklizovací vlny (první se týkala výhradně polských Židů). V úvahu však musíme brát špatné hygienické a bytové podmínky, absolutní nedostatek potravin, absenci pracovních příležitostí... „Posílala jsem jí balíčky do Izbici. Vím, že se mohlo posílat čtvrt kila. Udělala jsem jim karamel, aby měli ten cukr. A byl to ten balíček na tiskopisy – obálka, jenom stisknutá pérkem. Přišel mi od nich jenom jeden lístek, takový to, že se mají dobře.“

Eva Brummelová
20. 6. 1923 Plzeň – zemřela v Bristolu

Brummelovi přišli do Plzně z Rakovnicka, část širší rodiny se usadila také na Klatovsku. Otec Leo prevzal dědečkovu koželužnu poté, co se navrátil z ruského zajetí, kde strávil velkou část první světové války. Zajímavé je, že on a jeho bratr se oženili se dvěma sestrami. Mimo bratra Jana měl Evin otec ještě sestru Markétu, která rovněž zahynula při likvidaci terezínského rodinného tábora v Osvětimi - Birkenau, a bratra Kurta, otce Michala K. Brummela, který zemřel před narozením svého syna v roce 1933. Rodina se přátelila s architektem Adolfem Loosem a jeho ženou Claire Beckovou.

Mnohé Eviny kamarádky vzpomínají na společně strávený čas – mnohdy u Brummelů doma, kde byla obrovská houpačka, klavír a plesové masky paní Brummelové, jindy u tetičky, která bydlela v domě s plochou střechou jako stvořenou pro „slunění“ a u které se daly poslouchat staré desky. Vybavíj se jím ale také obrazy z doby, kdy již Eva odcestovala do Anglie: „... A pokud se pamatuji, její tatínek byl zde dlouho. Vídávala jsem ho odklízet sníh u nádraží. V době, kdy už museli nosit hvězdu, Lilka kamarádila s Honzinou. Když už Lilka nemohla mamince zajít do krámu, nakoupila to za ni Honzina a nesla to paní Brummelové.“ (Paní Jarmila Bartůrková-Kreysová, spolužačka) Rodiče obou dívek dlouho zvažovali, zda využít možnosti vypravit dcery do Anglie v akci organizované Nicholasem Wintonem. Rozhodnutí nakonec ponechali na dětech samotných. Eva odjet chtěla, mladší Lilka však odmítla, a tak musela sdílet osud svých rodičů a převážné většiny ostatních židovských dětí.

Korespondence mezi Eviou a rodinou v Plzni pokračovala ještě po vypuknutí války formou korespondenčních lístků prostřednictvím Červeného kříže. Rodina, která Evu v Anglii přijala, se po vypuknutí války přestěhovala na venkov. Evy se ujali přítelé Eviných rodičů, a tak mohla do roku 1941 studovat. Pak se přestěhovala do Bristolu, kde mohla pracovat v lékařské ordinaci a v nemocniční laboratoři. Rodiče a sestra Lilka byli transportováni do Terezína až 5. července 1943. Přítel Lilky Karel Kumpera, který Brummelovy pravidelně navštěvoval, spolu s podobně smýšlejícími českými kamarády organizoval shromažďování potravin a jejich odesílání do Terezína, vyučoval děti, které ještě zůstaly v Plzni a nesměly navštěvovat školu a stýkal se nadále s židovskou mládeží.

Již po dvou měsících pobytu v Terezíně, dne 6. září 1943, byli rodiče a Lilka deportováni do koncentračního tábora Osvětim - Birkenau, do tzv. terezínského rodinného tábora. Hana Sachselová, která přežila, vzpomíná: „My jsme s nimi byli tři měsíce v Osvětimi, jenomže oni měli jiný osud než my. Pan Brummel chodil za mojí maminkou a dával jí cenné rady, co by mohla potřebovat. Pak, když se rodinný tábor rušil, odvedli je do plynových komor. Bylo to na výročí dne narození T. G. Masaryka a říká se, že vězni zpívali českou hymnu.“

Po skončení války usilovali zbylí příbuzní o to, aby se Eva vrátila a studovala medicínu, o niž se zajímalá již v Anglii. Domů přijela v létě 1947 a pak až na pohreb strýce Jana v roce 1960. Po celé poválečné období udržovala Eva písemný styk s příbuznými z Plzně a zhruba od roku 1970 Československo pravidelně navštěvovala.

Po přjezdu do Anglie napsala Eva dopis domů, ve kterém líčí cestu v jednom z posledních záchranných transportů vypravených Nicholasem Wintonem. Přepis autentického znění dopisu bez redakčních úprav:

„Mili všechnu!

Zajistě již máte mé telegram, který pan Pamment odeslal hned jak jsem přijela a vše, že jsem dobré dojela. Také teď jsem velmi stastná a Beckenham je tak božský krásný, že si to sotva dovedete představit. Budu Vám tedy teď líčit své dojmy a vše tak, jak to bylo za sebou.

Z Prahy jsem vyletěla i krozným zpředstavením a děti už byly krozně opláčaly a unavené. Manžel, světloška jsem si ihned boty, jak jsi mi to řekla. V našem oddělení byly tyto děti (na ty jsem měla dávat pozor a také jsem dávala; pomohla mi jedna krozně malá žabka, Ruska jménem Tatiana Bogoslova); 5ti leta Renata Kressová, 9ti leta Lia Blumová, potom ta malá Rita Hackenová z Plzně, tu nám tam dali hned po odjezdu z Prahy. Děle 2 až 12-létky žaby, ale ta jedna nepatřila do našeho kúpe a byla tam jen na návštěvě. A pak Tatá a já; to sláči no? Tak napřed jsem vše uvozovala a pak jsem uhozily ty 3 menší děti a my jsem podívaly v sedě, ale nevypadaly jsem. Rita až 1/2 hodiny dlela žabku, ale pak usnula a spala dívčí sloučko. Tak jsem dojela do Terezína na česko-německou hranici. Tam jsem stála 4 hodiny, ponořovala tā dívku, která s námi jela, zapomněla v Praze lítly. [...]

[...] Holandsko je velmi krásné. Vlude je takový čistota, že jsem si ani netroufala vystoupit z okna do té krásy papíru. Vlude samé velké louky a na nich černo a hnědobílá krávy a telecíka. Vltené mládý jsem viděla jen až 3. Domácíky jsem vlnule jen ze starovnice (a to i ve městě) a neradí se ani jednoho člověka (skoro) jít pošky. Vše jezdí na koloběžkách. Ale ne tak skvělo a rychle jako u nás. Krásně rovná a pomalu, pomaloučku, proč charitativ; v Holandsku je na vše až čas dot. Musí se tam krásně žít v těch čistých domečích s rozkrajnými záclonkami a zakradami plujícími květin - Teď až v II june byly v Rotterdamu. Tam jsem napočítala vlnění před Londýnem své batohy. Nechali jsem je ve vlaku a oni nám je pak dali na lod a starali se o ně až do Londýna. Pak jsem išla do přistávání; byla to krozný cesta. Tma byla, přešlo, museli jsem nět Ritu a dávat pozor na ty ostatní. Ale až za 10 minut jsem byla na lodi. Tam jsem dostala kabiny (až dole v lodi, ale byly docela dobré, jenom byl krozně slížet motor tō lodi). [...]

[...] Pak jsem spala až do 3/4 na 6, kdy nás vzbudil jeden nary a říkal „come on!“ načež jsem se našla a řekla mu, že nemůžeme come on, když máme na lodi kočile a jsem opláčela, že ani nevidím. Doufám, že teď límané anglicky rozumí. Pak byl na lodi díraž „rat“. Nesla jsem Ritu ke snidaní, boxovala jsem lidí, kteří do mě vráželi jako slepi, potkala jsem nějakou ubohou „old lady“, která tahla dva kufty a až 20 jiných říčí (když ne méně) na palubu. Tě jsem pomohla a ona mi blahožertečila a nadávala na neochotné lidí, kteří jí nepomohli. Pak jsem zavala kledale Ritu, nebo aspoň matný řek, který po ní zvolal, když už ji zavolal. Našla jsem ji až celou a vrtulku k sloužebnímu stole, kde sedělo dleší moc dětí a stály kolíky i koliky i čírem a ležely sičky i chlebem i máslem, jablky a banány. Najedla jsem se a išla pak na palubu. Jo, zapomněla jsem říct, že nikdo z nás neměl mořskou nemoc. Na palubě jsem usadily s Tatánou děti, zabraly jsem je a couraly jsem po celé lodi a bavily se s námořníky a stewardky a čínky, dívaly jsem se na moře a na rocky a bylo to božské. To už jsem přistála v Harwicku. Pak byla líkarská prohlídka, při které nás filmovala jedna mladá Američanka a nějaký Angličan. Až do tydeníku. [...]

[...] Měli jsme velký klid, ale neměli jsme batohy. Pak jsem jedla jste ty zbytky od snidaně. Pak jsem až do I hodiny chodily po palubě s Tatánou a dívaly se, jak ježíb zdívka pytle i bramborami a dívá to na peníznu. Až v jednu nás vracela na nádraží po dvoru a děstali jsem chleb i máslem a marmeládou. Naštěstí jsem do vlaku tětci trády. Jsem tu ale krozně někol. Jeli jsem dvě hodiny, umyly jsem s Tatánou děti a už jsem byla na Liverpoolstreet Station. Tam na nádraží už čekal lidí, ale nesmílo se k nim jít. Pak nás vraceli do nějaké velké telecínky, kde byly židle. Tam jsem seděla krozně sloučko. Ve vležejí místnosti byly náš přání „rodice“. Tvarovalo to krozně sloučko, než jsem byla rozštěleni. Já jsem byla až tak ve prostředí (z těch, co išli poří), pan Pamment už tam stál u dveří. Pak něco podepsoval a já jsem zatím spala Gusti Fantl. Mluvila jsem s ním čírili a vysídlila mu pozdrav od pí. Doktorové Fantlovi. Čekal až na Roberta, ale ten s námi nejel až do Londýna. Byl představen k nějaké zvláštní skupině a ta zůstala v Harwicku. (Snaď to bude zajímat Fantlovi.) V další místnosti čekala tata Marianne. Pak jsem teď vylezla a zeptala se, co je s mým kufty. Řekla nám, že nám je možno dát až ztráta. Pak jsem se išla i tětu trochu umýt a na Olymp. Pan Pamment mi dal 6 d. Pak jsem kledale nějaký „tea – room“, ale byla sobota odpoledne a vše bylo zavřeno. Dovozujíme si i Pammentovými velmi dobré. Jsem všechny velmi mili a obě děti jsou moc hezké. Myslím, že byste mohli koupit Erikovi to auto od Růžičků, které nespadá do stolu a pak snad jste nějaké letadlo. [...]

[...] Telefonovala jsem už se Zuzi a velmi se divila, že sem Lilli nechce přijít. Ze prý je klouzá. Ale doma je doma, vid, Lilli. Jsi t' ti?

[...] Mnoho, mnoho pusinek Vám všem a mnoho pozdravů všem známým a Růžence posílá Eva.

Studium na II. československé státní reálce byli nuceni přerušit kvůli tehdejšímu antisemitismu tito studenti:

Emil Ehrlich (24. 12. 1923 Plzeň – 18. 5. 1944? Osvětim)

Jeho rodiče vlastnili obchod s ložním prádlem. Na reálku nastoupil v září 1935. Byl často nemocný, malé postavy, dobře se učil, ale nešla mu francouzština. V září, když nastupoval do kvinty, byl ze školy vyloučen. Pracoval pak jako pomocný dělník, než byl spolu s rodiči 18. ledna 1942 transportován do Terezína a odtud potom 18. května 1944 do terezínského rodinného tábora v Osvětimi. Nikdo z rodiny nepřežil.

Jiří Stein (16. 1. 1923 Plzeň – 1. 9. 1942? Raasika)

Měl sestru Hanu. Na reálku začal chodit v roce 1934, ale tercii opakoval, a tak se ocitl ve třídě s Emilem. Byl členem skautského oddílu Stopa. Školu opustil na konci školního roku 1938/39. Rodina vlastnila obchod s oděvy, Jirka i jeho otec se před odjezdem do Terezína 22. ledna 1942 živili jako pomocní dělníci. Dne 1. září 1942 byli deportováni do estonské Raasiky, konce války se nikdo z nich nedožil.

Eva Brummelová (20. 6. 1923 Plzeň – Bristol) datum narození se neshoduje s datem v jiných dokumentech

Hana Fantová (18. 11. 1923 Plzeň – 19. 3. 1942? Izbicca)

Mirko Lauterstein (24. 7. 1923 Plzeň – 1996 Plzeň)

Pocházel ze smíšeného manželství, měl starší sestru Helenu. Otec pracoval jako obchodní cestující. V roce 1934 nastoupil Mirko na reálku do stejné třídy jako Eva Brummelová, Hana Fantová, Hana Porgesová a Egon Löbner. Na rozdíl od nich mohl studium dokončit. Ke konci války byl internován v pracovním táboře v Postoloprtech. Jeho otec byl deportován do Terezína 4. února 1945, kde byl na konci války osvobozen. Po válce se Mirko oženil a měl tři děti.

Egon Löbner (24. 2. 1924 Plzeň – 30. 12. 1989 Palo Alto)

Měl o dva roky mladšího bratra Viléma. Jejich otec byl úspěšným podnikatelem. Do primy na II. československé státní reálce nastoupil ve školním roce 1934/1935. Studoval s vynikajícím prospěchem, v roce 1938 musel na otcovo přání přestoupit na praktičtější strojfrenskou průmyslovku. Po vyloučení ze školy v roce 1940 pracoval jako kreslíř v elektrotechnické firmě. Dne 18. ledna 1942 byla celá rodina deportována do Terezína, Vilémovi se podařilo uprchnout do Palestiny. Egon s otcem odjeli do Osvětimi 28. září 1944, matka o necelý měsíc později. Rodiče se konce války nedožili, Egon v roce 1946 odešel do USA, kde se stal úspěšným vědcem.

PLZEŇ

Hana Porgesová (11. 3. 1923 Plzeň – 13. 6. 1942?)

Na reálku nastoupila v září 1934, ale po absolvování primy ze školy z neznámých důvodů odešla. Měla starší sestru Gertu, otec byl řeznickým mistrem. Gerta se provdala do Prahy, odkud byla deportována do Terezína a pak do Osvětimi, kde pravděpodobně zahynula. Hana s rodiči byla z Plzně 22. ledna 1942 odvezena do Terezína a odtud 13. června 1942 pravděpodobně do Sobiboru, kde byli všichni usmrčeni v plynové komoře.

Arnošt Epstein (1. 3. 1923 Plzeň – 23. 3. 1999 Plzeň)

a Charlotte Epsteinová (4. 11. 1925 Plzeň)

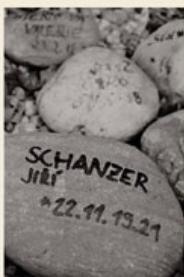
Pocházeli ze smíšeného manželství. Otec pracoval jako obchodní jednatel. Arnošt studoval na reálce od roku 1934 do roku 1941, kdy odmaturoval. Ke konci války byl Arnošt se svým otcem držen v pracovním táboře v Postoloprtech. Po válce pracoval ve stavební firmě, nikdy se neoženil.

Hanuš Deiml (6. 6. 1922 Kožlany – 31. 7. 1972 Praha)

Reálku opustil v roce 1938, když byl v kvintě. S otcem pak pracoval jako lesní dělník. Dne 18. ledna 1942 byla celá rodina transportována do Terezína, 18. prosince 1943 byli deportováni do Osvětimi. Hanuš byl osvobozen v Altenburgu, ostatní členové rodiny nepřežili. Po válce se oženil a měl syna Pavla.

Hanuš Löw (14. 2. 1922 Plzeň)

Na reálce studoval do května 1939, kdy musel školu ukončit. Přežil Osvětim, z rodiny se konce války dožil jako jediný. Podařilo se mu utéci z Blechhammu, satelitního tábora Osvětimi, překročit východní frontu a připojit se k armádě Ludvíka Svobody. V roce 1947 se oženil a s manželkou potom emigroval do Chile, kde jeho žena v roce 1952 zemřela na srdeční chorobu. Znovu se oženil v roce 1955, s druhou ženou mají syna Miguela. S přestávkou mezi lety 1973 a 1975, kdy žili v Kanadě, bydlí dodnes v Santiago de Chile.

Jiří Schanzer (22. 10. 1921 Dolní Lukavice – leden 1945?)

Měl nevlastního bratra Josefa – otec se po smrti Jirkovy matky znova oženil. Rodina provozovala v domě koloniál. Jiří na II. československou státní reálku v Plzni přestoupil z I. československé státní reálky v roce 1934, maturoval v roce 1939. Po tom šel studovat chemii na vysokou školu v Praze. V lednu 1940 ale vstoupil do odboje a pokusil se překročit madarské hranice. Padl do rukou gestapa, byl zavlečen do koncentračních táborů Dachau a Buchenwald, odkud poslal dopis svému otci. Jedinou další zprávou o jeho osudu je svědectví, podle něhož zemřel na pochodu smrti v lednu 1945.